"ТҰҒЫР" біліктілікті арттыру орталығы

"Центр повышения квалификации "ТҰҒЫР"

«Логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін қолданудың заманауи педагогикалық тәсілдері»

логопедтерге арналған біліктілікті арттыру курсының
БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ

Сағат саны: 80 ак.сағ. және 72 ак.сағ.

Қордай 2026

1. Жалпы ережелер

Осы «Логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін қолданудың заманауи педагогикалық тәсілдері» тақырыбындағы педагогтердің біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының қолданыстағы нормативтік-құқықтық актілеріне сәйкес әзірленді.

Бағдарлама Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2020 жылғы 4 мамырдағы №175 бұйрығының талаптарына, Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңына, педагогтердің үздіксіз кәсіби дамуы қағидаттарына және білім беру процесінде педагогикалық қолдау көрсетуге қойылатын қазіргі заманғы талаптарға сәйкес әзірленді. Бағдарлама логопедиялық жұмыс барысында сөйлеу тілі бұзылыстары бар, сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалатын балаларды педагогикалық қолдауға бағытталған тәсілдер мен элементтерді қолдану мүмкіндіктерін қарастырады.

Бағдарламаның мазмұны логомассаж элементтерін сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дайындығын қамтамасыз ету мақсатында педагогикалық қолдау шеңберінде қолдануға бағытталған және медициналық қызмет көрсетуді, диагностиканы, емдеу немесе оңалту шараларын көздемейді.

Бағдарлама педагогтің кәсіби қызметіндегі функциялық шекараларды сақтауға, педагог пен медицина қызметкерінің құзыреттерін нақты ажыратуға, сондай-ақ логопедиялық жұмыста қауіпсіздік талаптарын орындауға ерекше мән береді.

Бағдарлама мазмұны теориялық білім мен практикалық дағдылардың өзара байланысын қамтамасыз ете отырып, педагогтердің логопедиялық сабақтарды, жеке және топтық жұмыстарды ұйымдастыру барысында логомассаж элементтерін қолдауыш педагогикалық тәсілдер ретінде мақсатты, негізделген және қауіпсіз қолдану құзыреттерін қалыптастыруға бағытталған.

Бағдарлама сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалатын балалардың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескеруге, логопедиялық жұмысты жекелендіру мен саралауға, сондай-ақ педагогтің кәсіби жауапкершілігін арттыруға бағытталған.

Бағдарламаның өзектілігі

Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамыту, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға сапалы психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету мемлекеттік білім беру саясатының басым бағыттарының бірі болып табылады. Осыған байланысты логопедтердің кәсіби құзыреттілігін жетілдіру, түзету-дамыту жұмысының тиімділігін арттыру және балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып педагогикалық қолдау көрсету тәсілдерін меңгеру ерекше маңызға ие.

Қазіргі таңда мектепке дейінгі және бастауыш білім беру ұйымдарында логопедиялық көмекті ұйымдастыру барысында балалардың сөйлеу дамуының

жеке және функционалдық ерекшеліктерін ескеру қажеттілігі айқын көрініс табуда. Логопедиялық практика көрсеткендей, сөйлеу тілі бұзылыстары бар балалардың елеулі бөлігінде сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалады, бұл артикуляциялық қимылдардың дәлдігіне, тыныс алу мен дауыс үйлесіміне, сондай-ақ сөйлеу моторикасының қалыптасуына тікелей әсер етеді.

Сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері бар балалармен жұмыс жүргізу логопедтен тек артикуляциялық гимнастика мен дәстүрлі тіл дамыту жаттығуларын ғана емес, сонымен қатар сөйлеуге дайындықты қамтамасыз ететін сенсомоторлық қолдау тәсілдерін кешенді қолдануды талап етеді. Осы тұрғыдан алғанда логомассаж элементтері логопедиялық жұмыста педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қарастырылып, артикуляциялық, тыныс алу және дауысқа дайындық жұмыстарымен өзара байланыста қолданылуы мүмкін.

Сонымен қатар логомассаж элементтерін қолдану барлық балаларға бірдей бағытталмайтынын, олардың тек сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалатын балалар үшін педагогикалық тұрғыда негізделіп, мақсатты түрде пайдаланылуы қажет екенін нақты айқындау өзекті болып табылады. Бұл логопедиялық жұмысты жекелендіруді, педагогикалық диагностиканы ескеруді және баланың функционалдық мүмкіндіктеріне сүйене отырып шешім қабылдауды талап етеді.

Қазіргі уақытта логопедтердің көпшілігінде логомассаж элементтерін логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіру, оларды артикуляциялық және тыныс алу жаттығуларымен үйлестіру, сондай-ақ баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамытуға бағыттау бойынша жүйеленген педагогикалық дайындық жеткіліксіз. Көп жағдайда логомассажды қолданудың шектеулері мен қарсы көрсетілімдері, педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби шекарасы нақты ажыратылмайды.

Осыған байланысты логопедтердің біліктілігін арттыру аясында логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау шеңберінде, қауіпсіздік талаптарын сақтай отырып, педагогикалық диагностиканы ескере қолдану мәселелерін қарастыру ерекше өзекті болып табылады. Мұндай дайындық логопедке логопедиялық жұмысты жүйелі жоспарлауға, артикуляциялық және тыныс алу жұмыстарын сенсомоторлық қолдаумен тиімді үйлестіруге, сондай-ақ баланың сөйлеу дамуын қолдаудың педагогикалық тұрғыда негізделген тәсілдерін таңдауға мүмкіндік береді.

Ұсынылып отырған бағдарлама логопедиялық практикада сөйлеу тілі бұзылыстары бар, сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалатын балаларды педагогикалық қолдауға бағытталған заманауи және тәжірибеге бағдарланған тәсілдерді меңгеруге жағдай жасайды. Бағдарлама логопедтердің кәсіби құзыреттерін кеңейтуге, логопедиялық көмектің сапасын арттыруға және білім беру процесінде балаларға көрсетілетін педагогикалық қолдаудың тиімділігін қамтамасыз етуге бағытталған.

Жалпыұлттық басымдықтармен және әлемдік үрдістермен байланысы

Ұсынылып отырған «Логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін қолданудың заманауи педагогикалық тәсілдері» тақырыбындағы білім беру бағдарламасы Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы жалпыұлттық басымдықтарымен және әлемдік білім беру үрдістерімен тығыз байланыста әзірленді.

Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамыту, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға сапалы психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету мемлекеттік білім беру саясатының басым бағыттарының бірі болып табылады. Осыған байланысты логопедтердің кәсіби құзыреттілігін жетілдіру, түзету-дамыту жұмысының тиімділігін арттыру және балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып педагогикалық қолдау көрсету тәсілдерін меңгеру ерекше маңызға ие.

Бағдарлама мазмұны білім беру процесінде баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескеру, логопедиялық тексеру нәтижелерін пайдалану, логопедиялық жұмысты жекелендіру және саралау қағидаттарын басшылыққа алады. Бұл бағыттар Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамыту, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау және педагогтердің кәсіби құзыреттерін жетілдіру жөніндегі мемлекеттік саясаттың басым міндеттерімен үйлеседі.

Әлемдік білім беру үрдістері контекстінде бағдарлама балалардың сөйлеу және коммуникациялық дағдыларын дамытуда сенсомоторлық тәсілдерді, функционалдық дайындықты және педагогикалық қолдауды біріктіре қолдануға негізделген заманауи көзқарастармен сәйкес келеді. Халықаралық тәжірибеде логопедиялық және арнайы педагогикалық жұмыста сөйлеу моторикасын, артикуляциялық және тыныс алу процестерін кешенді түрде дамытуға бағытталған педагогикалық тәсілдер кеңінен қолданылады. Бұл тәсілдер ерте араласу (Early Intervention), инклюзивті білім беру және дәлелді педагогика қағидаттарына негізделген халықаралық тәжірибелермен үйлеседі.

Сонымен қатар әлемдік тәжірибеде педагогтің кәсіби қызметінде қауіпсіздік талаптарын сақтау, кәсіби құзыреттер шегін нақты айқындау және логопедиялық тексеру нәтижелерін ескере отырып педагогикалық шешім қабылдау қағидаттарына ерекше мән беріледі. Ұсынылып отырған бағдарлама логомассаж элементтерін қолдануда педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби құзыреттерінің ара-жігін нақты айқындауға, педагогикалық қолдау тәсілдерінің қауіпсіз әрі ғылыми-әдістемелік тұрғыдан негізделген қолданылуын қамтамасыз етуге бағытталған.

Бағдарлама мазмұны БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарында белгіленген сапалы және қолжетімді білім беруді қамтамасыз ету қағидаттарымен де үндеседі.

Осылайша бағдарлама Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы жалпыұлттық басымдықтарын іске асыруға, логопедтердің кәсіби құзыреттерін

арттыруға, логопедиялық көмектің сапасын жетілдіруге және әлемдік білім беру кеңістігіндегі заманауи педагогикалық үрдістерді логопедиялық практикаға енгізуге бағытталған өзекті әрі тәжірибеге бағдарланған бағдарлама болып табылады.

2. Глоссарий

Логопедиялық жұмыс – сөйлеу тілі бұзылыстары бар балалардың сөйлеу дамуын қолдауға, коммуникациялық дағдыларын қалыптастыруға және сөйлеу қызметінің әртүрлі компоненттерін дамытуға бағытталған педагогикалық қызмет.

Логомассаж элементтері – сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дайындығын қолдауға бағытталған, педагогикалық тұрғыда қолданылатын тактильді және қимылдық әсер ету тәсілдерінің жиынтығы. Логомассаж элементтері медициналық емдеу, оңалту немесе диагностикалық шараларды қамтымайды.

Педагогикалық қолдау – баланың жеке даму ерекшеліктерін, функционалдық мүмкіндіктерін және білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, оның сөйлеу және коммуникативтік дамуын қамтамасыз етуге бағытталған педагогикалық ықпал ету жүйесі.

Сөйлеу аппараты – сөйлеу процесіне қатысатын функционалдық құрылымдардың жиынтығы (ерін, тіл, жақ, бет аймағы және тыныс алу мен дауысқа қатысатын құрылымдар), педагогикалық тұрғыда сөйлеу моторикасын дамыту объектісі ретінде қарастырылады.

Сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері – сөйлеу аппаратының қимылдық белсенділігінің төмендеуі немесе жоғарылауы нәтижесінде байқалатын функционалдық айырмашылықтар, олар сөйлеу моторикасының қалыптасуына әсер етеді және педагогикалық бақылау арқылы айқындалады.

Сенсомоторлық дайындық – сөйлеу қызметін жүзеге асыру үшін қажетті қимылдық, тактильді және проприоцептивтік сезімдерді дамытуға бағытталған педагогикалық дайындық кезеңі.

Артикуляциялық гимнастика – сөйлеу аппаратының қимылдарын дамытуға, артикуляциялық дәлдікті арттыруға және сөйлеу моторикасын қалыптастыруға бағытталған арнайы ұйымдастырылған педагогикалық жаттығулар жүйесі.

Тыныс алу жаттығулары – сөйлеу тынысын қалыптастыруға, тыныс алу мен сөйлеу әрекетінің үйлесімділігін қамтамасыз етуге бағытталған педагогикалық жаттығулар.

Бұлшықет тонусын арттыруға бағытталған логомассаж элементтері (активтендіруші) – сөйлеу аппаратының бұлшықет белсенділігін күшейтуге, қимылдық жауапты ынталандыруға және артикуляциялық қозғалыстардың анықтығын арттыруға бағытталған педагогикалық қолдау тәсілдері. Аталған элементтер гипотонус белгілері байқалатын балалармен жұмыс барысында қолданылады.

Бұлшықет кернеуін төмендетуге бағытталған логомассаж элементтері (босаңсытушы) – сөйлеу аппаратының бұлшықет кернеуін азайтуға, қимылдық еркіндікті арттыруға және артикуляциялық қозғалыстардың үйлесімділігін қамтамасыз етуге бағытталған педагогикалық қолдау тәсілдері. Бұл элементтер гипертонус белгілері байқалатын балалармен жұмыс барысында қолданылады.

Локальды тактильді әсер ету элементтері (нүктелік әсер) – сөйлеу аппараты аймағындағы жекелеген учаскелерге бағытталған тактильді стимуляция элементтері. Аталған тәсілдер сөйлеу моторикасын сезінуді арттыруға және қимылдық бақылауды қолдауға бағытталған педагогикалық әсер ету құралы ретінде қарастырылады.

Артикуляциялық самомассаж элементтері – баланың педагогтің жетекшілігімен немесе нұсқаулығы бойынша өзі орындайтын, сөйлеу аппаратының қимылдық белсенділігін қолдауға бағытталған қауіпсіз және қарапайым педагогикалық тәсілдер.

Өзіндік сенсомоторлық белсенділік – баланың өз бетінше немесе ересектердің қолдауымен орындайтын, сөйлеу аппаратының қимылдық және сезімдік дамуын қамтамасыз етуге бағытталған жаттығулар жүйесі.

Қарсы көрсетілімдер – логомассаж элементтерін педагогикалық тұрғыда қолдануға шектеу қоятын жағдайлар. Қарсы көрсетілімдерді ескеру педагогтің кәсіби жауапкершілігі аясында жүзеге асырылады және қажет болған жағдайда медициналық маманға жолдау қарастырылады.

Педагогтің кәсіби жауапкершілігі – логопедиялық жұмыста педагогикалық қолдау тәсілдерін қолдану барысында баланың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, кәсіби шекараларды сақтауға және педагогикалық диагностиканы ескеруге бағытталған кәсіби міндеттер жиынтығы.

3. Бағдарламаның тақырыптық бағыты

«Логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін қолданудың заманауи педагогикалық тәсілдері» тақырыбындағы бағдарламаның тақырыптық бағыты логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолдану арқылы сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дайындығын қамтамасыз етуге бағытталған.

Бағдарлама логопедиялық практикада сөйлеу тілі бұзылыстары бар, сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалатын балалармен жұмыс жүргізу барысында педагогикалық тұрғыда негізделген тәсілдерді меңгеруді көздейді. Тақырыптық бағыт логомассаж элементтерін артикуляциялық гимнастикамен, тыныс алу жаттығуларымен және сөйлеуге дайындық жұмыстарының басқа да компоненттерімен кешенді түрде қолдануға негізделген.

Бағдарламаның мазмұны сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктерін педагогикалық диагностикалау нәтижелерін ескере отырып, логомассаж элементтерін мақсатты таңдау және қолдану қағидаттарына сүйенеді. Бұл логопедиялық жұмысты жекелендіруге, баланың функционалдық

мүмкіндіктерін ескеруге және педагогикалық қолдаудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Тақырыптық бағыт аясында логомассаж элементтерінің әртүрлі түрлері педагогикалық интерпретацияда қарастырылады, соның ішінде бұлшықет тонусын арттыруға және төмендетуге бағытталған тәсілдер, локальды тактильді әсер ету элементтері, сондай-ақ баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамытуға арналған артикуляциялық самомассаж элементтері.

Бағдарламада логомассаж элементтері логопедиялық сабақтың дербес әдісі ретінде емес, логопедиялық жұмыстың құрылымына кіріктірілген педагогикалық қолдау компоненті ретінде қарастырылады. Бұл артикуляциялық, тыныс алу және дауысқа дайындық жұмыстарымен логикалық байланыс орнатуға және сөйлеу моторикасын дамытуда жүйелі тәсілді қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Бағдарламаның тақырыптық бағыты педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі шекараларды сақтауға, логомассаж элементтерін қолданудағы қауіпсіздік талаптарын орындауға, сондай-ақ педагогтің кәсіби жауапкершілігін арттыруға бағытталған.

Осылайша, бағдарлама логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолданудың теориялық және практикалық негіздерін меңгеруге, логопедтердің кәсіби құзыреттерін кеңейтуге және сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалатын балаларға көрсетілетін педагогикалық қолдаудың сапасын арттыруға бағытталған.

Білім беру жүйесінде баламалардың болуы/болмауын талдау

Қазіргі таңда білім беру жүйесінде логопедиялық жұмысты ұйымдастыруға арналған әртүрлі біліктілікті арттыру курстары мен әдістемелік материалдар ұсынылғанымен, олардың басым бөлігі сөйлеу тілін дамытуға, логопедиялық диагностикаға, артикуляциялық гимнастикаға және түзете-дамыту жұмыстарының жалпы бағыттарына арналған. Алайда сөйлеу моторикасының ерекшеліктері бар балалармен логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолдануға бағытталған жүйеленген білім беру бағдарламалары жеткіліксіз.

Қолданыстағы бағдарламалардың едәуір бөлігінде логомассаж медициналық немесе емдік-оңалту бағыты тұрғысынан қарастырылады. Мұндай тәсілдер педагогтердің кәсіби құзыреттерінің шегінен шығу қаупін тудыруы мүмкін және білім беру ұйымдарының практикалық қызметіне тікелей енгізуге әрдайым бейімделе бермейді. Сонымен қатар мұндай бағдарламаларда педагогтің кәсіби құзыреттерінің шегі мен медицина қызметкерінің құзыреттері арасындағы айырмашылықтар жеткілікті деңгейде нақтыланбайды.

Кейбір біліктілікті арттыру курстарында логомассаж элементтері жеке тақырыптар немесе қосымша құралдар ретінде қарастырылғанымен, оларды артикуляциялық гимнастикамен, тыныс алу жаттығуларымен және сөйлеуге дайындық жұмыстарының басқа компоненттерімен жүйелі түрде кіріктіру мәселелері толық ашылмайды. Нәтижесінде логомассаж элементтерін

логопедиялық сабақ құрылымында мақсатты және педагогикалық тұрғыдан негізделген қолдану алгоритмдері жеткілікті деңгейде ұсынылмайды.

Білім беру жүйесінде ұсынылатын балама бағдарламалардың көпшілігінде логопедиялық тексеру нәтижелерін ескере отырып логомассаж элементтерін таңдау, қолданудың қауіпсіздік талаптары мен шарттарын нақтылау, сондай-ақ баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамыту мәселелері жеткілікті деңгейде қамтылмайды. Бұл логопедтердің аталған бағыттағы кәсіби дайындығын жүйелеуді және тәжірибеге бағдарланған әдістемелік қолдауды қажет етеді.

Осыған байланысты логопедиялық практикада логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде, артикуляциялық, тыныс алу және сенсомоторлық дайындықпен кіріктіре қолдануға бағытталған, педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби құзыреттерінің ара-жігін нақты сақтайтын кешенді білім беру бағдарламасына қажеттілік туындап отыр.

Ұсынылып отырған бағдарламаның қолданыстағы бағдарламалардан ерекшелігі төмендегі кестеде көрсетілген.

Салыстыру көрсеткіштері	**Қолданыстағы бағдарламалар**	**Ұсынылып отырған бағдарлама**
Логомассаж элементтерін қарастыру	Жекелеген тақырыптар немесе қосымша құрал ретінде қарастырылады	Логопедиялық жұмыстың құрылымына кіріктірілген педагогикалық қолдау тәсілі ретінде қарастырылады
Артикуляциялық гимнастикамен байланысы	Толық ашылмайды немесе фрагменттік сипатта беріледі	Артикуляциялық гимнастикамен, тыныс алу жаттығуларымен және сөйлеуге дайындық жұмыстарымен кешенді байланыста қарастырылады
Сенсомоторлық қолдау	Шектеулі деңгейде қамтылады	Сенсомоторлық қолдау бағдарламаның негізгі мазмұндық бағыттарының бірі болып табылады
Логопедиялық тексеру нәтижелерін ескеру	Жалпы сипатта қарастырылады	Логопедиялық тексеру нәтижелеріне сәйкес жеке тәсілдерді таңдауға бағытталған
Қауіпсіздік талаптары	Жалпы ұсынымдар деңгейінде беріледі	Қауіпсіздік талаптары мен қолдану шарттары жүйелі түрде қарастырылады
Кәсіби құзыреттердің ара-жігі	Педагог пен медицина қызметкерінің құзыреттері жеткілікті нақтыланбайды	Педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби құзыреттерінің ара-жігі нақты ажыратылған

Практикалық бағыттылығы	Теориялық ақпарат басым	Теориялық және практикалық дайындықтың үйлесімі қамтамасыз етіледі
Логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіру	Жүйелі түрде қарастырылмайды	Логомассаж элементтерін логопедиялық сабақтың құрылымына кіріктіру алгоритмдері ұсынылады
Баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамыту	Аз қамтылады	Артикуляциялық самомассаж және өзіндік сенсомоторлық белсенділікті дамыту тәсілдері қарастырылады
Бағдарламаның бағыты	Жалпы логопедиялық жұмысқа бағытталған	Логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолдануға мамандандырылған бағдарлама

Осылайша ұсынылып отырған бағдарлама білім беру жүйесінде бар баламалардан өзінің педагогикалық бағытының айқындығымен, логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыстың құрылымына жүйелі түрде кіріктіруімен, қауіпсіздік талаптары мен кәсіби жауапкершілік мәселелеріне ерекше мән беруімен ерекшеленеді. Бағдарлама логопедтердің кәсіби құзыреттерін кеңейтуге, логопедиялық көмектің сапасын жетілдіруге және сөйлеу моторикасының ерекшеліктері бар балаларға көрсетілетін педагогикалық қолдаудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның мақсаты – логопед-педагогтердің логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дайындығын қамтамасыз ету мақсатында қауіпсіз, негізделген және мақсатты қолдану құзыреттерін қалыптастыру.

Бағдарлама сөйлеу тілі бұзылыстары бар және сөйлеу моторикасының ерекшеліктері байқалатын балалармен жұмыс барысында логопедиялық көмекті жекелендіруді, логопедиялық тексеру нәтижелерін ескеруді және логопедиялық жұмыстың тиімділігін арттыруды көздейді.

Бағдарлама педагогтердің балалардың жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып логопедиялық жұмысты жоспарлау, түзете-дамыту жұмыстарын ұйымдастыру және сөйлеу дамуын қолдаудың тиімді педагогикалық тәсілдерін қолдану қабілеттерін дамытуға бағытталған.

Бағдарламаның міндеттері

Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу үшін келесі міндеттерді шешу көзделеді:

- логомассаж элементтерінің логопедиялық жұмыстағы педагогикалық мәні мен мүмкіндіктерін түсіндіру;

- сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы мен бұлшықет тонусының ерекшеліктері туралы педагогикалық түсінік қалыптастыру;
- педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін таңдау және қолдану дағдыларын қалыптастыру;
- логомассаж элементтерін артикуляциялық гимнастикамен, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жаттығуларымен кіріктіріп қолдану жолдарын меңгерту;
- логомассаж элементтерін қолданудағы шектеулер мен қарсы көрсетілімдерді айқындау;
- педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық шекараларды сақтауға бағытталған кәсіби жауапкершілікті қалыптастыру;
- баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамытуға бағытталған педагогикалық тәсілдерді қолдану дағдыларын қалыптастыру.

Бағдарламаның күтілетін нәтижелері

Бағдарламаны меңгеру нәтижесінде мектепке дейінгі ұйым педагогтері төмендегідей оқу нәтижелеріне қол жеткізеді:

Біледі:
- логомассаж элементтерінің педагогикалық қолдау жүйесіндегі орнын;
- сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы мен бұлшықет тонусының ерекшеліктерін;
- логомассаж элементтерін қолданудың педагогикалық негіздерін, шектеулері мен қарсы көрсетілімдерін;
- педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық айырмашылықтарды.

Істей алады:
- педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін таңдау және қолдану;
- логомассаж элементтерін логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіру;
- артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын сенсомоторлық қолдаумен үйлестіру;
- баланың жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып логопедиялық жұмысты жекелендіру;
- қажет болған жағдайда медициналық маманға жолдау алгоритмін қолдану.

Меңгереді:

- логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қауіпсіз қолдану дағдыларын;
- логопедиялық жұмыста сенсомоторлық қолдауды жүйелі ұйымдастыру тәсілдерін;
- кәсіби рефлексия мен өз қызметін талдау дағдыларын.

5. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Тыңдаушыларда курс мақсатына сәйкес кәсіби білімдерді, құзыреттерді, іскерліктер мен дағдыларды қалыптастыру мақсатында бағдарламаның мазмұны 6 модульді меңгеруді көздейді.

<table>
<tr><td colspan="2">1-модуль. Логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілі ретінде қолданудың теориялық негіздері</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Модульдің мақсаты
Модульдің мақсаты – логопед-педагогтердің логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолданудың теориялық негіздерін меңгерту, педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық шекараларды нақты айқындау, сондай-ақ логомассаж элементтерін қолданудың қауіпсіздік қағидаттары мен педагогикалық талаптарын түсіндіру болып табылады.</td><td>Модульдің міндеттері
Модульді меңгеру барысында келесі міндеттерді шешу көзделеді:
логомассаж элементтерінің логопедиялық жұмыстағы орны мен педагогикалық мәнін ашу;
логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолданудың мақсаттары мен мүмкіндіктерін айқындау;
логомассаж элементтерін қолдануда педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық шекараларды нақтылау;
логомассаж элементтерін қолданудың қауіпсіздік қағидаттарын түсіндіру;
логомассаж элементтерін қолдануға қатысты кәсіби жауапкершілікті қалыптастыру;
логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін қолданудың педагогикалық шектеулері мен талаптарын айқындау.</td></tr>
<tr><td>Модульдің күтілетін нәтижелері
Модульді аяқтағаннан кейін педагогтер:
Біледі:
логомассаж элементтерінің логопедиялық жұмыстағы педагогикалық мәнін;
логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолданудың теориялық негіздерін;</td></tr>
</table>

	педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық айырмашылықтарды; логомассаж элементтерін қолданудың қауіпсіздік қағидаттарын және педагогикалық шектеулерін. Істей алады: логомассаж элементтерін қолданудың педагогикалық мақсаттарын айқындау; логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыстың құрылымына енгізу мүмкіндіктерін негіздеу; кәсіби қызмет барысында педагогикалық шекараларды сақтауды қамтамасыз ету. Меңгереді: логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолдануға қатысты теориялық түсініктерді; логопедиялық жұмыста кәсіби жауапкершілікпен шешім қабылдау дағдыларын.
Модульдің сипаттамасы Аталған модуль логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолданудың теориялық негіздерін қарастырады. Модуль мазмұны логомассаж элементтерінің педагогикалық мәнін ашуға, олардың логопедиялық жұмыстағы орнын айқындауға және қолдану шекараларын нақтылауға бағытталған. Модуль аясында логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттары мен педагогикалық міндеттері, педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық айырмашылықтар, сондай-ақ логомассаж элементтерін қолдануға қойылатын қауіпсіздік талаптары қарастырылады. Бұл тыңдаушыларға логомассаж элементтерін медициналық емес, педагогикалық тұрғыда негізделген қолдау тәсілі ретінде түсінуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар модульде логопедтің кәсіби жауапкершілігі, педагогикалық қолдау көрсету кезіндегі шектеулер мен талаптар, логомассаж элементтерін қолдану барысында баланың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері қамтылады. Модуль мазмұны логопедиялық жұмыста кәсіби шешім қабылдаудың негізін қалыптастыруға және алдағы практикалық модульдерге теориялық база дайындауға бағытталған.	
2-модуль. Сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы және бұлшықет тонусының ерекшеліктері	
Модульдің мақсаты	**Модульдің міндеттері**

<table>
<tr><td rowspan="2">Модульдің мақсаты – логопед-педагогтердің сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы мен бұлшықет тонусының ерекшеліктері туралы педагогикалық түсінігін қалыптастыру, педагогикалық диагностиканы ескере отырып баланың функционалдық мүмкіндіктерін бағалау және логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттылығын анықтау құзыреттерін дамыту болып табылады.</td><td>Модульді меңгеру барысында келесі міндеттерді шешу көзделеді:
сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуының логопедиялық жұмыстағы педагогикалық мәнін ашу;
сөйлеу аппаратының бұлшықет топтарын педагогикалық тұрғыда қарастыру;
бұлшықет тонусының төмендеуі мен жоғарылауының (гипо- және гипертонус) педагогикалық белгілерін айқындау;
педагогикалық диагностиканы ескере отырып сөйлеу аппаратының функционалдық мүмкіндіктерін бағалау;
сенсомоторлық дайындықтың артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеу моторикасының қалыптасуындағы рөлін түсіндіру;
логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттылығын педагогикалық тұрғыда негіздеу;
баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып логопедиялық жұмысты жекелендіру қағидаттарын қалыптастыру.</td></tr>
<tr><td>Модульдің күтілетін нәтижелері
Модульді аяқтағаннан кейін мектепке дейінгі ұйым педагогтері:
Біледі:
сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуының педагогикалық негіздерін;
сөйлеу аппаратының бұлшықет топтарының функционалдық ерекшеліктерін;
бұлшықет тонусының төмендеуі мен жоғарылауының педагогикалық белгілерін;
педагогикалық диагностиканың логопедиялық жұмыстағы рөлін.
Істей алады:
педагогикалық бақылау мен диагностиканы ескере отырып баланың сөйлеу аппаратының функционалдық мүмкіндіктерін бағалау;
бұлшықет тонусының ерекшеліктерін анықтауға бағытталған педагогикалық талдау жүргізу;</td></tr>
</table>

	логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттылығын педагогикалық тұрғыда негіздеу; логопедиялық жұмысты баланың жас және жеке даму ерекшеліктеріне бейімдеу. Меңгереді: сенсомоторлық дайындықты логопедиялық жұмыста қолдану тәсілдерін; сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктерін ескере отырып педагогикалық шешім қабылдау дағдыларын; логопедиялық жұмысты жекелендіру және саралау дағдыларын.
Модульдің сипаттамасы Аталған модуль сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы мен бұлшықет тонусының ерекшеліктерін логопедиялық жұмыста педагогикалық тұрғыда бағалау мәселелеріне арналған. Модуль мазмұны сөйлеу аппаратының қимылдық және сезімдік компоненттерін, олардың сөйлеу моторикасының қалыптасуына ықпалын қарастыруға бағытталған. Модуль аясында сөйлеу аппаратының бұлшықет топтары педагогикалық интерпретацияда қарастырылады, бұлшықет тонусының төмендеуі мен жоғарылауының педагогикалық белгілері айқындалады, сондай-ақ педагогикалық диагностиканы ескере отырып баланың функционалдық мүмкіндіктерін бағалау жолдары талданады. Сонымен қатар модульде сенсомоторлық дайындықтың артикуляциялық гимнастикамен, тыныс алу жаттығуларымен және сөйлеу моторикасын дамыту жұмыстарымен өзара байланысы көрсетіледі. Бұл тыңдаушыларға логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттылығын негіздеуге және логопедиялық жұмысты баланың жеке даму ерекшеліктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді. Модуль мазмұны логомассаж элементтерін қолдануға арналған келесі практикалық модульдерге теориялық және диагностикалық негіз қалыптастыруға бағытталған.	
3-модуль. Логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста қолданудың педагогикалық тәсілдері	
Модульдің мақсаты Модульдің мақсаты – логопед-педагогтердің педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста мақсатты және негізделген қолдану құзыреттерін қалыптастыру,	**Модульдің міндеттері** Модульді меңгеру барысында келесі міндеттерді шешу көзделеді: педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін таңдаудың педагогикалық негіздерін айқындау; сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктеріне сәйкес логомассаж

бұлшықет тонусының ерекшеліктеріне сәйкес логомассаж элементтерін таңдауды және оларды артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарымен кіріктіруді меңгерту болып табылады.	элементтерін қолдану қағидаттарын түсіндіру; бұлшықет тонусын арттыруға бағытталған логомассаж элементтерін қолдану ерекшеліктерін меңгерту; бұлшықет кернеуін төмендетуге бағытталған логомассаж элементтерін қолдану ерекшеліктерін айқындау; локальды тактильді әсер ету элементтерін логопедиялық жұмыста педагогикалық тұрғыда қолдану жолдарын көрсету; логомассаж элементтерін артикуляциялық гимнастикамен, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жаттығуларымен кіріктіру тәсілдерін меңгерту; логомассаж элементтерін қолдану барысында баланың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған педагогикалық талаптарды сақтау дағдыларын қалыптастыру.
	Модульдің күтілетін нәтижелері Модульді аяқтағаннан кейін мектепке дейінгі ұйым педагогтері: Біледі: логомассаж элементтерін қолданудың педагогикалық қағидаттарын; сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктеріне сәйкес логомассаж элементтерінің түрлерін; логомассаж элементтерін артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарымен кіріктіру мүмкіндіктерін; логомассаж элементтерін қолданудағы қауіпсіздік талаптарын. Істей алады: педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін мақсатты таңдау; бұлшықет тонусының ерекшеліктеріне сәйкес логомассаж элементтерін қолдану; логомассаж элементтерін логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіру;

	баланың жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып логопедиялық жұмысты бейімдеу. Меңгереді: логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қауіпсіз және негізделген қолдану дағдыларын; логопедиялық жұмыста сенсомоторлық қолдауды жүйелі ұйымдастыру тәсілдерін; кәсіби рефлексия және өз тәжірибесін талдау дағдыларын.
Модульдің сипаттамасы Аталған модуль логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолданудың практикалық аспектілеріне арналған. Модуль мазмұны педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін таңдау, бұлшықет тонусының ерекшеліктеріне сәйкес оларды мақсатты қолдану және логопедиялық жұмыс құрылымына кіріктіру мәселелерін қамтиды. Модуль аясында бұлшықет тонусын арттыруға және төмендетуге бағытталған логомассаж элементтері, локальды тактильді әсер ету элементтері педагогикалық интерпретацияда қарастырылады. Бұл тәсілдер артикуляциялық гимнастикамен, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жаттығуларымен өзара байланыста ұсынылады. Сонымен қатар модульде логомассаж элементтерін қолдану барысында баланың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған педагогикалық талаптар, қолдану шекаралары және шектеулер ескеріледі. Модуль мазмұны логопед-педагогтерге логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста жүйелі, негізделген және қауіпсіз қолдану дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.	
4-модуль. Артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын логомассаж элементтерімен кіріктіру	
Модульдің мақсаты Модульдің мақсаты – логопед-педагогтердің артикуляциялық гимнастиканы, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын логомассаж элементтерімен кешенді және жүйелі түрде кіріктіру құзыреттерін қалыптастыру, сөйлеу моторикасын дамытуда сенсомоторлық қолдауды тиімді ұйымдастыру және логопедиялық жұмыстың	**Модульдің міндеттері** Модульді меңгеру барысында келесі міндеттерді шешу көзделеді: артикуляциялық гимнастиканың сөйлеу моторикасын дамытудағы педагогикалық мәнін айқындау; тыныс алу жаттығуларының сөйлеуге дайындықтағы рөлін түсіндіру; артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын логомассаж элементтерімен кіріктіру қағидаттарын меңгерту;

нәтижелілігін арттыру болып табылады.	логомассаж элементтерін сөйлеуге дайындық кезеңінде мақсатты қолдану жолдарын көрсету; артикуляциялық қозғалыстардың дәлдігін, үйлесімділігін арттыруға бағытталған педагогикалық тәсілдерді қалыптастыру; сөйлеу моторикасын дамытуда сенсомоторлық қолдауды жүйелі ұйымдастыру дағдыларын дамыту; баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып логопедиялық жұмысты бейімдеу тәсілдерін меңгерту.
	Модульдің күтілетін нәтижелері Модульді аяқтағаннан кейін мектепке дейінгі ұйым педагогтері: Біледі: артикуляциялық гимнастика, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарының сөйлеу моторикасын дамытудағы педагогикалық мәнін; логомассаж элементтерін артикуляциялық және тыныс алу жаттығуларымен кіріктіру қағидаттарын; сенсомоторлық қолдаудың сөйлеуге дайындықтағы рөлін. Істей алады: артикуляциялық гимнастиканы логомассаж элементтерімен кешенді қолдану; тыныс алу жаттығуларын сөйлеуге дайындық жұмыстарына тиімді кіріктіру; логомассаж элементтерін логопедиялық сабақтың сөйлеуге дайындық кезеңінде мақсатты пайдалану; баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып логопедиялық жұмысты бейімдеу. Меңгереді: артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын сенсомоторлық қолдаумен жүйелі ұйымдастыру дағдыларын;

<table>
<tr><td></td><td>логопедиялық жұмыстың тиімділігін арттыруға бағытталған педагогикалық тәсілдерді;
кәсіби рефлексия негізінде өз тәжірибесін талдау дағдыларын.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Модульдің сипаттамасы
Аталған модуль логопедиялық жұмыста артикуляциялық гимнастиканы, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын логомассаж элементтерімен кешенді түрде кіріктіру мәселелеріне арналған. Модуль мазмұны сөйлеу моторикасын дамытуда сенсомоторлық қолдауды жүйелі ұйымдастыруға бағытталған.
Модуль аясында артикуляциялық қозғалыстардың дәлдігі мен үйлесімділігін арттыруға бағытталған педагогикалық тәсілдер, тыныс алу жаттығуларының сөйлеуге дайындықтағы рөлі және логомассаж элементтерін сөйлеуге дайындық кезеңінде мақсатты қолдану жолдары қарастырылады.
Сонымен қатар модульде баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып логопедиялық жұмысты бейімдеу, артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын өзара байланыстыра ұйымдастыру мәселелері қамтылады. Модуль мазмұны логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста жүйелі, қауіпсіз және педагогикалық тұрғыда негізделген түрде қолдануға бағытталған.</td></tr>
<tr><td colspan="2">5-модуль. Баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамыту және педагогикалық сүйемелдеу</td></tr>
<tr><td>Модульдің мақсаты
Модульдің мақсаты – логопед-педагогтердің баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамытуға бағытталған педагогикалық қолдау тәсілдерін ұйымдастыру құзыреттерін қалыптастыру, артикуляциялық самомассаж элементтерін қауіпсіз қолдануды үйрету, сондай-ақ ата-анамен бірлескен жұмысты тиімді жоспарлау арқылы логопедиялық қолдаудың үздіксіздігін қамтамасыз ету болып табылады.</td><td>Модульдің міндеттері
баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігінің логопедиялық жұмыстағы педагогикалық мәнін ашу;
артикуляциялық самомассаж элементтерін педагогикалық тұрғыда қауіпсіз қолдану қағидаттарын меңгерту;
баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып өзіндік жаттығуларды таңдау және бейімдеу;
өзіндік сенсомоторлық жаттығуларды логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіру жолдарын көрсету;
ата-анамен бірлескен жұмысты ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдерін айқындау;
үй жағдайында орындалатын тапсырмаларды жоспарлау кезінде қауіпсіздік талаптарын сақтау дағдыларын қалыптастыру;</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td>баланың сөйлеу дамуын қолдауда педагогикалық сүйемелдеудің үздіксіздігін қамтамасыз ету жолдарын меңгерту.</td></tr>
<tr><td></td><td>Модульдің күтілетін нәтижелері
Модульді аяқтағаннан кейін мектепке дейінгі ұйым педагогтері:
Біледі:
баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігінің сөйлеу дамуын қолдаудағы педагогикалық мәнін;
артикуляциялық самомассаж элементтерін қолданудың педагогикалық қағидаттарын;
ата-анамен бірлескен жұмысты ұйымдастырудың тиімді тәсілдерін;
үй жағдайында орындалатын тапсырмаларды жоспарлау кезіндегі қауіпсіздік талаптарын.
Істей алады:
баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып өзіндік сенсомоторлық жаттығуларды таңдау;
артикуляциялық самомассаж элементтерін педагогикалық тұрғыда қауіпсіз қолдану;
өзіндік жаттығуларды логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіру;
ата-анамен бірлескен жұмысты тиімді жоспарлау және жүзеге асыру.
Меңгереді:
баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамытуға бағытталған педагогикалық сүйемелдеу тәсілдерін;
логопедиялық жұмыстың үздіксіздігін қамтамасыз ету дағдыларын;
кәсіби рефлексия және педагогикалық талдау дағдыларын.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Модульдің сипаттамасы
Аталған модуль баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамытуға бағытталған педагогикалық қолдау тәсілдерін қарастырады. Модуль мазмұны артикуляциялық самомассаж элементтерін қолдану, өзіндік сенсомоторлық жаттығуларды ұйымдастыру және логопедиялық жұмысты сабақтан тыс уақытта жалғастыру мүмкіндіктерін қамтиды.
Модуль аясында баланың жас және жеке даму ерекшеліктерін ескере отырып өзіндік жаттығуларды таңдау және бейімдеу жолдары, ата-анамен бірлескен жұмысты жоспарлау және жүзеге асыру тәсілдері қарастырылады. Бұл</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="2">логопедиялық қолдаудың жүйелілігін қамтамасыз етуге және баланың сөйлеу дамуын қолдауда үздіксіздікке қол жеткізуге мүмкіндік береді.
Сонымен қатар модульде үй жағдайында орындалатын тапсырмаларды ұйымдастыру кезінде қауіпсіздік талаптарын сақтау, педагогикалық сүйемелдеудің рөлі және логопед-педагогтің кәсіби жауапкершілігі мәселелері қамтылады. Модуль мазмұны баланың сөйлеу дамуын қолдауда педагогикалық ықпалдың тиімділігін арттыруға бағытталған.</td></tr>
<tr><td colspan="2">6-модуль. Педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін қолдану, қауіпсіздік және кәсіби рефлексия</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Модульдің мақсаты
Модульдің мақсаты – логопед-педагогтердің логомассаж элементтерін қолдану барысында педагогикалық диагностиканы ескере отырып шешім қабылдау құзыреттерін қалыптастыру, логомассаж элементтерін қолданудағы шектеулер мен қарсы көрсетілімдерді сақтаудың маңызын түсіндіру, баланың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған кәсіби жауапкершілікті күшейту, сондай-ақ логопедиялық жұмыста кәсіби рефлексия жүргізу дағдыларын дамыту болып табылады.</td><td>Модульдің міндеттері
Модульді меңгеру барысында келесі міндеттерді шешу көзделеді:
логомассаж элементтерін қолдану барысында педагогикалық диагностиканы ескеру қағидаттарын айқындау;
сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктеріне сәйкес логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттылығын педагогикалық тұрғыда негіздеу;
логомассаж элементтерін қолданудағы шектеулер мен қарсы көрсетілімдерді анықтау;
баланың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған педагогикалық талаптарды сақтау дағдыларын қалыптастыру;
қажет болған жағдайда медициналық маманға жолдау алгоритмін түсіндіру;
логопедиялық жұмыста педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық шекараларды сақтаудың маңызын бекіту;
логопед-педагогтің кәсіби қызметіне рефлексия жүргізу және өз тәжірибесін талдау дағдыларын дамыту.</td></tr>
<tr><td>Модульдің күтілетін нәтижелері
Модульді аяқтағаннан кейін мектепке дейінгі ұйым педагогтері:
Біледі:
логомассаж элементтерін қолдануда педагогикалық диагностиканың маңызын;
логомассаж элементтерін қолданудың педагогикалық шектеулері мен қарсы көрсетілімдерін;</td></tr>
</table>

	педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық айырмашылықтарды; баланың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған педагогикалық талаптарды; қажет болған жағдайда медициналық маманға жолдау тәртібін. Істей алады: педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін қолдану немесе қолданбау туралы шешім қабылдау; сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктеріне сәйкес логомассаж элементтерін мақсатты таңдау; логомассаж элементтерін қолдану барысында қауіпсіздік талаптарын сақтау; кәсіби қызметінде педагогикалық шекараларды қатаң ұстану; логопедиялық жұмыстың нәтижелерін талдау және бағалау. Меңгереді: логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде жауапкершілікпен қолдану дағдыларын; кәсіби рефлексия жүргізу және өз тәжірибесін жетілдіру дағдыларын; логопедиялық жұмыста қауіпсіз және негізделген педагогикалық шешім қабылдау дағдыларын.
Модульдің сипаттамасы Аталған модуль логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін қолдану барысында педагогикалық диагностиканы ескере отырып кәсіби шешім қабылдау, қауіпсіздік талаптарын сақтау және педагогтің кәсіби жауапкершілігін арттыру мәселелеріне арналған. Модуль мазмұны сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктерін педагогикалық тұрғыда бағалау нәтижелеріне сүйене отырып логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттылығын анықтауға бағытталған. Сонымен қатар логомассаж элементтерін қолданудағы шектеулер мен қарсы көрсетілімдер, баланың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қойылатын педагогикалық талаптар және педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық шекаралар қарастырылады.	

Модуль аясында қажет болған жағдайда медициналық маманға жолдау алгоритмі, логопедиялық жұмыста тәуекелдерді алдын алу жолдары және кәсіби жауапкершілік мәселелері қамтылады. Бұл тыңдаушыларға логомассаж элементтерін қолдану барысында баланың денсаулығы мен қауіпсіздігін бірінші орынға қоюдың маңызын түсінуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар модульде логопед-педагогтің кәсіби рефлексия жүргізу, өз тәжірибесін талдау және логопедиялық жұмыстың тиімділігін бағалау дағдыларын дамытуға ерекше мән беріледі. Модуль мазмұны тыңдаушылардың кәсіби құзыреттерін жүйелеуге, алдыңғы модульдерде меңгерілген білім мен дағдыларды саналы түрде қолдануға және логопедиялық жұмысты жауапкершілікпен ұйымдастыруға бағытталған.

80 академиялық сағатқа арналған оқу-тақырыптық жоспар

№	Сабақтың тақырыптары	Теория	Практика	Өзіндік жұмыс	Барлығы
1	**1-модуль. Логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілі ретінде қолданудың теориялық негіздері**				**10**
1.1	Логомассаж элементтерінің логопедиялық жұмыстағы педагогикалық мәні	1	1	1	3
1.2	Педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық шекаралар	1	1	1	3
1.3	Логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттары мен шектеулері	1	1	1	3
1.4	Логомассаж элементтерін қолданудағы қауіпсіздік қағидаттары	1	0	0	1
2	**2-модуль. Сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы және бұлшықет тонусының ерекшеліктері**				**12**
2.1	Сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуының педагогикалық негіздері	1	1	1	3
2.2	Сөйлеу аппараты бұлшықет топтарының функционалдық ерекшеліктері	1	1	1	3

2.3	Гипо- және гипертонус белгілерін педагогикалық тұрғыда айқындау	1	1	1	3
2.4	Педагогикалық диагностика және функционалдық мүмкіндіктерді бағалау	1	1	1	3
3	**3-модуль. Логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста қолданудың педагогикалық тәсілдері**				**20**
3.1	Логомассаж элементтерін таңдаудың педагогикалық қағидаттары	1	1	1	3
3.2	Бұлшықет тонусын арттыруға бағытталған логомассаж элементтері	1	2	1	4
3.3	Бұлшықет кернеуін төмендетуге бағытталған логомассаж элементтері	1	2	1	4
3.4	Локальды тактильді (нүктелік) әсер ету элементтері	1	2	1	4
3.5	Логомассаж элементтерін логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіру	1	2	0	3
3.6	Логомассаж элементтерін қолданудағы педагогикалық қауіпсіздік	1	1	0	2
4	**4-модуль. Артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын логомассаж элементтерімен кіріктіру**				**14**
4.1	Артикуляциялық гимнастика және логомассаж элементтерінің өзара байланысы	1	1	1	3
4.2	Тыныс алу жаттығулары және сөйлеуге дайындық	1	1	1	3
4.3	Сөйлеу моторикасын дамытуда сенсомоторлық қолдау	1	2	1	4

4.4	Логопедиялық сабақта сөйлеуге дайындық кезеңін ұйымдастыру	1	2	1	4
5	**5-модуль. Баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамыту және педагогикалық сүйемелдеу**				**12**
5.1	Өзіндік сенсомоторлық белсенділіктің педагогикалық мәні	1	1	1	3
5.2	Артикуляциялық самомассаж элементтерін ұйымдастыру	1	2	1	4
5.3	Ата-анамен бірлескен педагогикалық жұмыс	1	1	1	3
5.4	Үй жағдайында орындалатын тапсырмаларды жоспарлау	1	1	0	2
6	**6-модуль. Педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін қолдану, қауіпсіздік және кәсіби рефлексия**				**12**
6.1	Логомассаж элементтерін қолданудағы шектеулер мен қарсы көрсетілімдер	1	1	1	3
6.2	Медициналық маманға жолдау алгоритмі	1	1	1	3
6.3	Педагогикалық кейстерді талдау	1	1	1	3
6.4	Кәсіби рефлексия және курсты қорытындылау	1	0	0	1
	Барлығы:				**80**

72 академиялық сағатқа арналған оқу-тақырыптық жоспар

№	Сабақтың тақырыптары	Теория	Практика	Өзіндік жұмыс	Барлығы
	1-модуль. Логомассаж элементтерін педагогикалық				**9**

	қолдау тәсілі ретінде қолданудың теориялық негіздері				
1.1	Логомассаж элементтерінің логопедиялық жұмыстағы педагогикалық мәні	1	1	1	3
1.2	Педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби құзыреттерінің ара-жігі	1	1	1	3
1.3	Логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттары мен шарттары	1	1	0	2
1.4	Логомассаж элементтерін қолданудағы қауіпсіздік қағидаттары	1	0	0	1
	2-модуль. Сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы және сөйлеу моторикасының ерекшеліктері				**11**
2.1	Сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуының педагогикалық негіздері	1	1	1	3
2.2	Сөйлеу аппараты бұлшықет топтарының функционалдық ерекшеліктері	1	1	1	3
2.3	Сөйлеу моторикасының ерекшеліктерін педагогикалық тұрғыда анықтау	1	1	1	3
2.4	Логопедиялық тексеру нәтижелерін талдау	1	1	0	2
	3-модуль. Логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста қолданудың педагогикалық тәсілдері				**18**
3.1	Логомассаж элементтерін таңдаудың педагогикалық қағидаттары	1	1	1	3
3.2	Сөйлеу моторикасын белсендіруге бағытталған логомассаж элементтері	1	2	1	4

3.3	Сөйлеу моторикасын реттеуге бағытталған логомассаж элементтері	1	2	1	4
3.4	Тактильді ынталандыру элементтері	1	2	0	3
3.5	Логомассаж элементтерін логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіру	1	2	0	3
3.6	Логомассаж элементтерін қолданудағы педагогикалық қауіпсіздік	1	0	0	1
	4-модуль. Артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын логомассаж элементтерімен кіріктіру				**12**
4.1	Артикуляциялық гимнастика және логомассаж элементтерінің өзара байланысы	1	1	1	3
4.2	Тыныс алу жаттығулары және сөйлеуге дайындық	1	1	1	3
4.3	Сөйлеу моторикасын дамытуда сенсомоторлық қолдау	1	2	0	3
4.4	Логопедиялық сабақта сөйлеуге дайындық кезеңін ұйымдастыру	1	2	0	3
	5-модуль. Баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамыту және педагогикалық сүйемелдеу				**11**
5.1	Өзіндік сенсомоторлық белсенділіктің педагогикалық мәні	1	1	1	3
5.2	Артикуляциялық самомассаж элементтерін ұйымдастыру	1	2	1	4
5.3	Ата-анамен бірлескен педагогикалық жұмыс	1	1	1	3
5.4	Үй жағдайында орындалатын тапсырмаларды жоспарлау	1	0	0	1
	6-модуль. Логопедиялық тексеру нәтижелерін ескере				**11**

	отырып логомассаж элементтерін қолдану, қауіпсіздік және кәсіби рефлексия				
6.1	Логомассаж элементтерін қолданудағы қауіпсіздік талаптары мен шарттары	1	1	1	3
6.2	Медициналық маманға жолдау алгоритмі	1	1	1	3
6.3	Педагогикалық кейстерді талдау	1	1	1	3
6.4	Кәсіби рефлексия және курсты қорытындылау	1	0	0	1
	Барлығы:	**37**	**29**	**6**	**72**

6. Оқу үдерісін ұйымдастыру

Білім беру бағдарламасы «Логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін қолданудың заманауи педагогикалық тәсілдері» тақырыбы бойынша логопедтердің біліктілігін арттыру курстары аясында жүзеге асырылады және педагогтердің үздіксіз кәсіби даму қағидаттарын ескере отырып, теориялық және практикалық компоненттердің үйлесімін көздейді.

Бағдарлама сөйлеу тілі бұзылыстары бар, сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалатын балалармен жұмыс жүргізетін логопедтердің кәсіби құзыреттерін жетілдіруге, логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қауіпсіз және негізделген қолдануға, сондай-ақ логопедиялық жұмысты сенсомоторлық қолдаумен кіріктіре ұйымдастыруға бағытталған.

Бағдарламаның жалпы көлемі 80 академиялық сағатты құрайды.

Оқыту форматы мен режимі

Бағдарлама күндізгі (аудиториялық) оқыту форматында жүзеге асырылады.

Тыңдаушылар санаты

Біліктілікті арттыру бағдарламасы логопедтерге арналған.

Бағдарлама:

- мектепке дейінгі ұйымдарда;
- арнайы білім беру ұйымдарында;
- инклюзивті білім беру жағдайында;
- психологиялық-педагогикалық қолдау қызметі (ППҚҚ) аясында
- сөйлеу тілі бұзылыстары бар балалармен логопедиялық жұмыс жүргізетін логопед мамандарға бағытталған.

Бағдарлама логопедиялық жұмыста сөйлеу аппаратының сенсомоторлық ерекшеліктерін ескеруге, логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау

тәсілдері ретінде меңгеруге және кәсіби құзыреттерін тереңдетуге мүдделі логопедтерге арналған.

Оқыту нысандары

Бағдарлама күндізгі (аудиториялық) оқыту нысанында жүзеге асырылады және төмендегі қызмет түрлерін қамтиды:

- дәрістер;
- практикалық сабақтар;
- семинарлар;
- тренингтер;
- мастер-кластар;
- топтық және жұптық жұмыс;
- педагогикалық жағдаяттар мен кейстерді талдау;
- логопедиялық сабақ құрылымына логомассаж элементтерін кіріктіруге арналған практикумдар.

Тыңдаушылардың өзіндік жұмысы

- жеке және топтық тапсырмаларды орындау;
- логопедиялық сабақтарға арналған жоспарлар мен материалдар әзірлеу;
- артикуляциялық, тыныс алу және сенсомоторлық қолдау жаттығуларын жоспарлау;
- шағын практикалық жобалар мен кәсіби портфолио құрастыру.

Қорытынды аттестаттау

Қорытынды аттестаттау тыңдаушылардың логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолдану бойынша кәсіби құзыреттерінің қалыптасу деңгейін бағалауға бағытталған және келесі нысандарда өткізіледі:

Қорытынды жобаны қорғау

Тыңдаушы әзірлеген практикалық жұмысты таныстыру (логопедиялық сабақ жоспары, сенсомоторлық қолдау элементтері кіріктірілген жұмыс үлгілері, артикуляциялық және тыныс алу жаттығулары кешені және т.б.).

Педагогикалық тәжірибені таныстыру

Логопедиялық практикада қолданылған логомассаж элементтерінің тиімділігі, сенсомоторлық қолдау нәтижелері және кәсіби қорытындыларды ұсыну.

Қорытынды тестілеу

Оқу барысында меңгерілген теориялық және практикалық білімдерді тексеру (курс ұйымдастырушыларының шешімі бойынша).

Қорытынды сипаттама

Аталған оқыту нысандары мен әдістерінің қолданылуы бағдарламаның практикаға бағдарланған сипатын, тыңдаушылардың белсенді қатысуын және оқу материалын саналы меңгеруін қамтамасыз етеді. Бағдарлама логопедтердің логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қауіпсіз және

негізделген қолдану бойынша тұрақты кәсіби құзыреттерін қалыптастыруға және логопедиялық көмектің сапасын арттыруға бағытталған.

7. Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

Дидактикалық тәсіл	Бағдарламаның дидактикалық тәсілі логопедтердің логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде тиімді қолдануға қажетті кәсіби құзыреттерін қалыптастыруға және дамытуға бағытталған. Бағдарлама практикаға бағдарланған оқыту қағидаттарына сүйене отырып, іс-әрекеттік, құзыреттілікке негізделген және интерактивті тәсілдер негізінде құрастырылған. Оқыту барысында сөйлеу тілі бұзылыстары бар, сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалатын балалардың жеке даму ерекшеліктерін ескеру, педагогикалық диагностиканы қолдану, логомассаж элементтерін артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарымен кіріктіре ұйымдастыруға басымдық беріледі. Бағдарлама тыңдаушыларды оқу үдерісіне белсенді тартуға, өз логопедиялық тәжірибесін талдауға және қайта пайымдауға, сондай-ақ алынған білімдер мен дағдыларды нақты логопедиялық практикада қолдануға бағытталған. Ерекше назар практикаға бағдарланған тапсырмаларды орындауға, логомассаж элементтерін логопедиялық сабақ құрылымына енгізуге, сенсомоторлық қолдауды жүйелі ұйымдастыруға және педагогикалық қауіпсіздік талаптарын сақтауға аударылады. Оқыту әдістері Бағдарламаны іске асыру барысында келесі оқыту әдістері қолданылады: интерактивті дәрістер; практикалық семинарлар мен әдістемелік практикумдар;

	тренингтер мен мастер-кластар; логопедиялық кейстерді талдау; практикаға бағдарланған тапсырмалар; логопедиялық сабақ құрылымын модельдеу; сенсомоторлық қолдау элементтерін жоспарлау және апробациялау; кәсіби рефлексия және өзіндік талдау.
Теориялық материал	Бағдарламаның теориялық бөлігі логопедтерде логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолданудың теориялық негіздері, сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы, бұлшықет тонусының ерекшеліктері, сондай-ақ логомассаж элементтерін қолданудың қауіпсіздік қағидаттары туралы жүйелі түсінік қалыптастыруға бағытталған. Теориялық материал логопедтердің кәсіби қызметін саналы түрде ұйымдастыруына, педагогикалық диагностиканы ескере отырып шешім қабылдауына және логопедиялық көмекті тиімді жүзеге асыруына әдіснамалық негіз қалайды. Теориялық материал дәрістер, презентациялар, бейнематериалдар және әдістемелік нұсқаулықтар форматында ұсынылады. Модульдер бойынша теориялық материал 1-модуль. Логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілі ретінде қолданудың теориялық негіздері Логомассаж элементтерінің логопедиялық жұмыстағы педагогикалық мәні. Педагог пен медицина қызметкерінің кәсіби қызметіндегі функциялық шекаралар. Логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттары, шектеулері және қауіпсіздік қағидаттары. 2-модуль. Сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы және бұлшықет тонусының ерекшеліктері Сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуының педагогикалық негіздері. Гипо- және гипертонус белгілерін педагогикалық тұрғыда айқындау.

	Педагогикалық диагностика және функционалдық мүмкіндіктерді бағалау. 3-модуль. Логомассаж элементтерін логопедиялық жұмыста қолданудың педагогикалық тәсілдері Бұлшықет тонусын арттыруға бағытталған логомассаж элементтері. Бұлшықет кернеуін төмендетуге бағытталған логомассаж элементтері. Локальды тактильді (нүктелік) әсер ету элементтері. 4-модуль. Артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарын логомассаж элементтерімен кіріктіру Артикуляциялық гимнастика мен логомассаж элементтерінің өзара байланысы. Тыныс алу жаттығулары және сөйлеуге дайындық. Сөйлеу моторикасын дамытуда сенсомоторлық қолдау. 5-модуль. Баланың өзіндік сенсомоторлық белсенділігін дамыту және педагогикалық сүйемелдеу Артикуляциялық самомассаж элементтері. Өзіндік сенсомоторлық жаттығуларды ұйымдастыру. Ата-анамен педагогикалық өзара әрекет. 6-модуль. Педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін қолдану, қауіпсіздік және кәсіби рефлексия Логомассаж элементтерін қолданудағы шектеулер мен қарсы көрсетілімдер. Медициналық маманға жолдау алгоритмі. Кәсіби рефлексия және логопедиялық тәжірибені талдау.
Оқу материалын меңгеруге арналған тапсырмалар	Оқу материалын меңгеруге арналған тапсырмалар Практикалық тапсырмалар теориялық білімдерді бекітуге және логопедиялық практикада логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолдануға қажетті дағдыларды қалыптастыруға бағытталған.

	Тыңдаушылар педагогикалық диагностиканы ескере отырып логомассаж элементтерін таңдауға, логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіруге және практикада апробациялауға арналған тапсырмаларды орындайды. Модульдер бойынша практикалық тапсырмалар 1-модуль: Өз логопедиялық тәжірибесін талдау. Логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттылығын негіздеу. 2-модуль: Бұлшықет тонусының ерекшеліктерін педагогикалық бақылау арқылы анықтау. Педагогикалық диагностика нәтижелерін талдау. 3-модуль: Активтендіруші, босаңсытушы және нүктелік логомассаж элементтерін қолдану. Логопедиялық сабаққа логомассаж элементтерін енгізу. 4-модуль: Артикуляциялық және тыныс алу жаттығуларын логомассаж элементтерімен кіріктіру. Сөйлеуге дайындық кезеңін жоспарлау. 5-модуль: Артикуляциялық самомассаж элементтерін ұйымдастыру. Өзіндік сенсомоторлық жаттығулар кешенін әзірлеу. 6-модуль: Авторлық логопедиялық материал әзірлеу. Кәсіби рефлексиялық есеп дайындау.
Өзін-өзі бағалау критерийлері	Тыңдаушылардың кәсіби ілгерілеуін бағалау үшін келесі критерийлер қолданылады: практикалық тапсырмалардың орындалу сапасы және логопедиялық практикаға сәйкестігі; әзірленген материалдардың педагогикалық негізділігі және қауіпсіздігі; логомассаж элементтерін педагогикалық тұрғыда мақсатты қолдану қабілеті;

	педагогикалық диагностиканы ескере отырып шешім қабылдау білігі; кәсіби рефлексия деңгейі және өз тәжірибесін талдау қабілеті.

8. Оқу нәтижелерін бағалау

8.1 Бағалаудың мақсаттары мен қағидаттары

Логопедтердің біліктілігін арттыру бағдарламасы аясында оқу нәтижелерін бағалау бағдарламаның мазмұнын меңгеру деңгейін объективті және жүйелі түрде анықтауға, сондай-ақ логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолдану үшін қажетті кәсіби, әдістемелік және практикалық құзыреттердің қалыптасу деңгейін бағалауға бағытталған.

Бағалау логопедтердің сөйлеу тілі бұзылыстары бар, сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктері байқалатын балалармен жұмыс жүргізу барысында:

- педагогикалық диагностиканы ескеру;
- логомассаж элементтерін мақсатты және қауіпсіз қолдану;
- логомассаж элементтерін артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарымен кіріктіру;
- логопедиялық жұмысты жүйелі ұйымдастыру
- дағдыларының қалыптасуын айқындауға мүмкіндік береді.

Бағалау кешенді және практикаға бағдарланған сипатқа ие және тек теориялық білімді тексерумен шектелмейді. Ол тыңдаушылардың алған білімдері мен дағдыларын накты логопедиялық практикада қолдану қабілетін талдауға бағытталады.

Ерекше назар логопедтердің:

- сөйлеу аппаратының сенсомоторлық ерекшеліктерін ескеру;
- логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттылығын педагогикалық тұрғыда негіздеу;
- логомассаж элементтерін қолданудағы шектеулер мен қарсы көрсетілімдерді сақтау;
- баланың қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
- кәсіби рефлексия жүргізуь қабілеттерін бағалауға аударылады.

Бағалау қағидаттары

Оқу нәтижелерін бағалау келесі қағидаттарға негізделеді:

- объективтілік – бағалаудың алдын ала белгіленген және нақты айқындалған критерийлерге негізделуі;
- жүйелілік – бағалаудың оқу үдерісінің барлық кезеңдерінде жүргізілуі;
- практикалық бағыттылық – логопедиялық практикалық әрекеттерді бағалау;
- дамытушылық – логопедтің кәсіби өсуін және құзыреттерін жетілдіруді қолдауға бағытталуы;

- рефлексияға негізделу – тыңдаушының өз кәсіби қызметін талдауын ескеру.

Ашықтық және объективтілік	Оқу нәтижелерін бағалау бағдарламаның мақсаттары мен күтілетін оқу нәтижелеріне сәйкес әзірленген, нақты тұжырымдалған және алдын ала тыңдаушыларға жеткізілген бағалау критерийлері негізінде жүзеге асырылады. Бағалау критерийлері барлық тыңдаушылар үшін бірізді, түсінікті және қолжетімді болып табылады. Бағалау барысында қолданылатын талаптар мен көрсеткіштердің ашықтығы логопедтердің өз нәтижелерін саналы түрде бағалауына, оқу үдерісіндегі жетістіктері мен қиындықтарын түсінуіне мүмкіндік береді. Бұл тәсіл бағалау нәтижелерінің объективтілігін, ашықтығын және салыстырмалылығын қамтамасыз етеді.
Сараланған тәсіл	Оқу нәтижелерін бағалау барысында логопедтердің: кәсіби тәжірибесі; логопедиялық практикадағы даярлық деңгейі; сөйлеу тілі бұзылыстары бар балалармен жұмыс жүргізудегі тәжірибесі ескеріледі. Бағалау үдерісінде тыңдаушылардың кәсіби даму динамикасы, практикалық тапсырмаларды орындау барысында көрсеткен ілгерілеуі және логомассаж элементтерін қолдану дағдыларының қалыптасу деңгейі назарға алынады. Бұл тәсіл логопедтердің жеке мүмкіндіктерін ескеруге, кәсіби өсуін қолдауға және оқу нәтижелерін әділ бағалауға бағытталған.
Тұрақты кері байланыс	Бағалау үдерісі логопедтердің кәсіби дамуын қолдауға, оқу мақсаттарын нақтылауға және оқу үдерісін жетілдіруге бағытталған жүйелі және конструктивті кері байланыспен қатар жүреді. Кері байланыс логопедтердің: өз логопедиялық тәжірибесін талдауына; логомассаж элементтерін қолдану тиімділігін бағалауына; педагогикалық қауіпсіздік талаптарын сақтауына;

	кәсіби рефлексияны дамытуына ықпал етеді. Тұрақты кері байланыс оқу материалының саналы меңгерілуін, практикалық дағдылардың қалыптасуын және логопедиялық көмектің сапасының артуын қамтамасыз етеді.

8.2 Бағалаудың негізгі әдістері мен нысандары

Мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы аясында оқу нәтижелерін бағалау тыңдаушылардың теориялық білімдерін, практикалық дағдыларын және кәсіби құзыреттерін меңгеру деңгейін жан-жақты бағалауды қамтамасыз ететін әдістер мен құралдардың кешенін қолдану арқылы жүзеге асырылады.

Бағалау педагогтердің инклюзивті білім беру жағдайында:

- ерекше білім беруді қажет ететін балалардың даму ерекшеліктерін ескеру;
- психологиялық-педагогикалық қолдау қызметін ұйымдастыру және іске асыру;
- оқу-тәрбие процесін бейімдеу және саралау;
- түзете-дамыту жұмысты жоспарлау және жүргізу;
- педагогикалық және цифрлық білім беру құралдарын тиімді қолдану
- қабілеттерін анықтауға бағытталған.

Бағалау барысында келесі негізгі әдістер мен нысандар қолданылады:

ағымдық бағалау – практикалық тапсырмаларды, кейстерді, жеке даму бағдарламаларының жобаларын орындау нәтижелерін талдау арқылы жүзеге асырылады;

практикалық жұмыстарды бағалау – оқу-тәрбие процесін бейімдеу, түзете-дамыту тапсырмаларын әзірлеу, психологиялық-педагогикалық қолдау құжаттарымен жұмыс сапасын бағалау;

портфолио – тыңдаушының курс барысында әзірлеген оқу-әдістемелік материалдарын, жеке даму бағдарламаларын, практикалық тапсырмаларын жинақтау және талдау;

рефлексиялық жұмыстар – педагогтің өз кәсіби қызметін талдауы, оқу барысында қалыптасқан құзыреттерді бағалауы;

қорытынды бағалау – курс соңында ұсынылатын практикалық жоба, қорытынды тапсырма немесе тестілеу нәтижелері арқылы жүзеге асырылады.

Бағалаудың аталған әдістері мен нысандары тыңдаушылардың инклюзивті білім беру саласындағы нақты кәсіби әрекеттерін, педагогикалық шешім қабылдау қабілетін және кәсіби дамуға дайындығын айқындауға мүмкіндік береді.

Ағымдағы бағалау:	Теориялық материалды меңгеруге арналған тапсырмалар	Ағымдағы бақылау аясында тыңдаушылар бағдарламаның негізгі теориялық қағидаларын түсіну деңгейін анықтауға бағытталған тесттік, аналитикалық және жазбаша тапсырмаларды орындайды. Бұл тапсырмалар төмендегі мазмұнды қамтиды: логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолданудың теориялық негіздері; сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы және бұлшықет тонусының ерекшеліктері; гипо- және гипертонус белгілерін педагогикалық тұрғыда айқындау; логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттары, шектеулері және қауіпсіздік талаптары; логомассаж элементтерін логопедиялық сабақ құрылымына кіріктіру қағидаттары. Аталған тапсырмаларды орындау тыңдаушылардың теориялық материалды саналы меңгеру деңгейін бағалауға мүмкіндік береді.
	Практикалық тапсырмалар	Практикалық тапсырмалар логопедтердің кәсіби біліктерін қалыптастыруға және бағалауға бағытталған және төмендегілерді қамтиды: сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктерін педагогикалық бақылау арқылы анықтау;

		логомассаж элементтерін таңдаудың педагогикалық негіздемесін жасау; логомассаж элементтерін артикуляциялық және тыныс алу жаттығуларымен кіріктіріп жоспарлау; логопедиялық сабаққа арналған сөйлеуге дайындық кезеңін жобалау; логомассаж элементтерін қолдану нәтижелерін талдау және түзету. Практикалық тапсырмалар логопедтердің әдістемелік, аналитикалық және кәсіби рефлексия дағдыларын бағалауға мүмкіндік береді.
	Топтық және жеке тапсырмалар:	Ағымдағы бағалау жеке және топтық нысандарда жүзеге асырылады және төмендегілерді айқындауға бағытталған: кәсіби тәжірибе алмасу қабілеті; логопедиялық кейстерді талдау және педагогикалық шешім қабылдау білігі; кәсіби рефлексия және жауапкершілік деңгейі. Тапсырмалар үлгілері: логомассаж элементтері қолданылатын логопедиялық сабақ үлгілерін әзірлеу; сөйлеу аппаратының сенсомоторлық ерекшеліктеріне қатысты практикалық жағдайларды талдау; логомассаж элементтерін қолдануға байланысты типтік қателерді талқылау.жатады.
Шығармашылық және жобалық жұмыстарды	Жобаны әзірлеу үдерісін бағалау	жобаның мақсаттарының логопедиялық міндеттерге сәйкестігі;

бағалау критерийлері:		логомассаж элементтерін таңдаудың педагогикалық негізділігі; жұмыс кезеңдерінің логикалылығы (жоспарлау – іске асыру – бағалау – түзету).
	Шығармашылық және инновациялық сипаты	ұсынылған логопедиялық шешімдердің бірегейлігі; әзірленген материалдардың практикалық қолданбалылығы; логомассаж элементтерін қауіпсіз және мақсатты қолдану.
	Жұмыс нәтижесі	әзірленген өнімнің (логопедиялық сабақ жоспары, жаттығулар кешені, әдістемелік материал) аяқталғандығы; материалдардың нақты логопедиялық практикада қолдануға жарамдылығы; нәтижелерді ұсыну сапасы (таныстыру, түсіндірме, рефлексия).

Қорытынды аттестаттау нысаны:	Жобалық жұмыс	Қорытынды аттестаттау жобалық жұмысты қорғау нысанында өткізіледі. Жобалық жұмыс логопедиялық практикада логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолдануға бағытталған практикалық өнімді әзірлеуді көздейді. Жобалық жұмыс тақырыптары: логомассаж элементтері кіріктірілген логопедиялық сабақ үлгісін әзірлеу; артикуляциялық және тыныс алу жаттығулары бар сөйлеуге дайындық кешенін құрастыру; сөйлеу аппаратының сенсомоторлық ерекшеліктерін ескере отырып логомассаж элементтерін қолдану жоспары; логомассаж элементтерін қолдануға арналған авторлық әдістемелік материал әзірлеу. Жобалық жұмыс комиссия алдында қорғау форматында ұсынылады.
Қатысушылардың өзін-өзі бағалауы		Оқу барысында тыңдаушылар рефлексиялық тапсырмалар және өзіндік талдау құралдарын қолдана отырып, логомассаж элементтерін қолдану саласындағы кәсіби ілгерілеуін жүйелі түрде өзін-өзі бағалайды. Өзін-өзі бағалау: логомассаж элементтерін қолданудағы жеке жетістіктерді пайымдауға; кәсіби құзыреттердің қалыптасу деңгейін айқындауға;

		одан әрі кәсіби дамудың бағыттарын белгілеуге мүмкіндік береді.
	Сыни ойлауды қалыптастыру	Бағдарлама аясында тыңдаушылардың кәсіби сыни ойлауын дамыту мақсатында логопедиялық жағдаяттарды талдау, типтік қателерді қарастыру және ұсынылған педагогикалық шешімдерді ұжымдық түрде пайымдау көзделеді. Бұл жұмыс түрлері логопедтердің: өз кәсіби қызметін сыни тұрғыдан бағалау; логомассаж элементтерін қолдану барысында тәуекелдерді анықтау; қауіпсіз және тиімді педагогикалық шешімдер қабылдау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді.

8.3 Бағалау критерийлері

Логопедтердің біліктілігін арттыру бағдарламасы аясында тапсырмаларды әзірлеу және орындау бойынша бағалау критерийлері тыңдаушылардың теориялық білімдерін, практикалық дағдыларын және логопедиялық жұмыста логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолдану бойынша кәсіби құзыреттерін меңгеру деңгейін айқындауға бағытталған.

Бағалау бағдарламаның практикаға бағдарланған сипатын ескере отырып жүзеге асырылады және логопедтердің алған білімдері мен дағдыларын нақты логопедиялық практикада қолдану қабілетін талдауға бағдарланады.

Теориялық материалды білу деңгейі:	Бағаланады: логомассаж элементтерін педагогикалық қолдау тәсілдері ретінде қолданудың теориялық негіздерін білуі; сөйлеу аппаратының сенсомоторлық дамуы және бұлшықет тонусының ерекшеліктері туралы білімді меңгеруі;

	гипо- және гипертонус белгілерін педагогикалық тұрғыда айқындау қағидаттарын түсінуі; логомассаж элементтерін қолданудың мақсаттары, шектеулері және қауіпсіздік талаптарын білуі; логомассаж элементтерін артикуляциялық, тыныс алу және сөйлеуге дайындық жұмыстарымен кіріктіру қағидаттарын түсінуі; логопедиялық жұмыста педагогикалық диагностиканың рөлін және қолдану мүмкіндіктерін білуі.
Практикалық дағдылар:	Бағаланады: сөйлеу аппаратының бұлшықет тонусының ерекшеліктерін педагогикалық бақылау арқылы анықтау білігі; логомассаж элементтерін таңдау және қолданудың педагогикалық негіздемесін жасау қабілеті; активтендіруші, босаңсытушы және локальды (нүктелік) логомассаж элементтерін мақсатты қолдану дағдылары; логомассаж элементтерін артикуляциялық гимнастикамен, тыныс алу жаттығуларымен және сөйлеуге дайындық кезеңімен кіріктіре жоспарлау білігі; логомассаж элементтерін қолдану нәтижелерін талдау және түзету қабілеті; логопедиялық сабақ құрылымында қауіпсіздік талаптарын сақтау. Сондай-ақ бағаланады: әзірленген логопедиялық материалдардың әдістемелік негізділігі; тапсырмалар мен жоспарлар құрылымының логикалылығы және бірізділігі; әдістемелік және практикалық өнімдердің нақты логопедиялық практикада қолданбалылығы; педагогикалық тәсілдерді таңдаудың мақсатқа сайлығы;

	әзірленген материалдардың баланың сөйлеу аппаратының сенсомоторлық ерекшеліктеріне сәйкестігі.
Шығармашылық және инновациялық қызмет:	Бағаланады: логопедтің кәсіби бастамашылдығы және тиімді педагогикалық шешімдерді іздеу қабілеті; логомассаж элементтерін логопедиялық жұмысқа бейімдеудегі шығармашылық көзқарас; сөйлеу моторикасын дамытуға бағытталған заманауи және стандартты емес педагогикалық тәсілдерді қолдану; дәстүрлі логопедиялық әдістерді сенсомоторлық қолдау элементтерімен ұштастыра білуі.
Дербестік және жауапкершілік:	Бағаланады: оқу және практикалық тапсырмаларды орындау кезіндегі дербестік деңгейі; өз логопедиялық қызметін жоспарлау және ұйымдастыру қабілеті; тапсырмаларды орындаудың белгіленген мерзімдерін сақтау; әзірленген әдістемелік және практикалық материалдардың сапасына жауапкершілікпен қарауы; кәсіби рефлексияға, өзін-өзі бағалауға және логопедиялық қызмет нәтижелерін саналы түрде талдауға қабілеттілігі.

8.4 Бағалау құралдары

Тестілеу және сауалнамалар:	Теориялық білімді тексеруге арналған тесттер, бұл оқытушыларға оқу материалының меңгерілуін жедел бақылауға мүмкіндік береді;
	Тыңдаушылардың қажеттіліктеріне сәйкес бағдарламаны бейімдеуге көмектесетін кері байланыс сауалнамалары.
Портфолио:	Барлық орындалған тапсырмаларды, жобаларды және есептерді қамтитын портфолио жүргізу. Бұл тыңдаушының ілгерілеуі мен жұмыс

	нәтижелерін жүйелі түрде тіркеуге мүмкіндік береді.
Презентациялар және жобаларды қорғау:	қорытынды жобаны оқытушылар комиссиясының алдында қорғау, мұнда жұмыстың нәтижесімен қатар оны орындау үдерісі де бағаланады.
Онлайн-бағалау:	Аралық және қорытынды тесттерді тапсыру, онлайн-емтихандар өткізу және жедел кері байланыс алу үшін онлайн-платформаларды пайдалану.

8.5 Оқу нәтижелерін бағалау және құзыреттер деңгейі

Қорытынды бағалау пайыздық шкалаға негізделеді, мұнда әрбір құрамдас бөлік (теориялық білімдер, практикалық тапсырмалар, жобалық жұмыстар) жалпы бағалауда белгілі бір үлес салмаққа ие болады. Ұсынылатын шкала:

—90–100% — Өте жақсы (барлық талаптарға толық сәйкес келеді, шығармашылық және техникалық дағдылардың жоғары деңгейі көрсетілген).

—70–89% — Жақсы (негізгі талаптарға сәйкес келеді, алайда жұмыстың жекелеген аспектілерін жетілдіру қажет).

—50–69% — Қанағаттанарлық (тапсырмаларды орындау сапасын арттыру үшін қосымша жұмыс қажет).

—50%-дан төмен — Қанағаттанарлықсыз (бағдарлама талаптары жеткіліксіз деңгейде орындалған, қайта даярлау қажеттілігі бар).

9. Курстан кейінгі сүйемелдеу

Курстан кейінгі сүйемелдеу біліктілікті арттырудың тиімді бағдарламасының ажырамас бөлігі болып табылады және тыңдаушылардың кәсіби қызметінде алынған білімдер мен дағдылардың тұрақтылығын және практикада іске асырылуын қамтамасыз етуге бағытталған.

Аталған кезең кәсіби белсенділікті қолдауға, педагогикалық бастамаларды дамытуға, тәжірибе алмасуға және курс барысында меңгерілген нәтижелерді нақты педагогикалық практикаға енгізуге бағдарланған.

Курстан кейінгі сүйемелдеудің негізгі элементтері:

Курстан кейінгі сүйемелдеудің мақсаттары:			
жаңа білімдер мен құралдарды іске асыруда әдістемелік қолдауды	кәсіби қарым-қатынасты және тәжірибе алмасуды жалғастыру үшін жағдай жасау;	консультация беру, супервизия жүргізу және сараптамалық кері байланыс алу	педагогтің кәсіби практикасына өзін-өзі дамыту және өзін-өзі талдау элементтерін енгізуге ықпал ету.

<table>
<tr><td>қамтамасыз ету;</td><td></td><td>мүмкіндіктерін ұсыну;</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">Курстан кейінгі сүйемелдеудің форматтары:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Жеке әдістемелік консультация беру:</td><td colspan="2">онлайн-байланыс арқылы (электрондық пошта, мессенджерлер, LMS платформалары);
тыңдаушының педагогикалық әзірлемелерін енгізу бойынша сараптамалық ұсынымдар беру.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Курстан кейінгі вебинарлар және әдістемелік шеберханалар:</td><td colspan="2">курс аяқталғаннан кейін 1–2 ай өткен соң тақырыптық онлайн-кездесулер өткізу;
тыңдаушылар ұсынған табысты енгізу кейстерін талдау;
практикада білімді қолдану барысында туындаған күрделі сұрақтарға жауап беру.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Кәсіби қарым-қатынас форумы/тобы:</td><td colspan="2">кәсіби чатқа немесе онлайн-топқа қолжетімділік (Telegram, WhatsApp, Google топтары);
үлгілермен, құжаттармен, сұраныстармен және шешімдермен алмасу;
көлденең тәлімгерлікті (peer-to-peer қолдау) ынталандыру.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Онлайн-кітапхана және әдістемелік банк:</td><td colspan="2">курс оқу материалдарына тұрақты қолжетімділік;
нормативтік базаны, үлгілерді және нұсқаулықтарды жүйелі түрде жаңарту;
жаңа әдебиеттерге, жарияланымдарға және іс-шараларға ұсынымдар беру.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Қорытынды енгізуге ерікті супервизия:</td><td colspan="2">жеке бағдарламаларды диагностикалау және рефлексиялау үдерісіне ерікті түрде қатысуға шақыру;
жеке білім беру маршруттарын енгізуді сүйемелдеу;
орталық әдіскерлерімен бірлесіп педагогикалық әсерлерді талдау.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Сүйемелдеу әдістері:</td></tr>
<tr><td colspan="2">жеке сұраныстарға жауап беру;</td><td colspan="2">практиканы және алынған нәтижелерді талдау;</td></tr>
<tr><td colspan="2">сауалнамалар, күнделіктер және талқылаулар;</td><td colspan="2">кейстерді топтық түрде шешу, материалдарды бірлесіп жетілдіру.</td></tr>
</table>

Ұзақтығы мен форматы:	курстар аяқталғаннан кейін 12 айға дейін; қашықтан форматта, икемді кесте бойынша; тыңдаушының қалауы бойынша немесе әдіскердің шақыруымен.
Курстан кейінгі сүйемелдеудің нәтижелері:	педагогтің алған білімдерін іске асырудағы сенімділігінің артуы**;**
	кәсіби қауымдастыққа тартылу деңгейінің және әдістемелік белсенділіктің өсуі;
	рефлексияның қалыптасуы, бастамалардың пайда болуы және әрі қарай оқуға дайындықтың артуы.

10. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

Заңдар және нормативтік-құқықтық актілер

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңы https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартын бекіту туралы.Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031
3. Мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, қосымша білім беру ұйымдарының тиісті түрлері мен типтері қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 31 тамыздағы № 385 бұйрығы
4. Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және өткізу, сондай-ақ педагогтің курстан кейінгі қызметін сүйемелдеу қағидаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 95 бұйрығы https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600013395
5. Білім беру ұйымдарының педагогтері үшін кәсіби стандарттарды бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2025 жылғы 24 ақпандағы № 31 бұйрығы
6. Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі білім беруді дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 қаулысы https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000249
7. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің ресми сайты https://www.edu.gov.kz

Негізгі әдебиеттер

8. Волкова Л.С. Логопедия. – М.: Владос, 2020. Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. Логопедическая работа при нарушениях речи. – М.: Просвещение, 2021.
9. Архипова Е.Ф. Логопедический массаж: теория и практика. – М.: Владос, 2022.
10. Поваляева М.А. Логомассаж в системе коррекционной работы логопеда. – М.: Академия, 2020.
11. Рычкова Л.С. Сенсомоторное развитие детей с речевыми нарушениями. – СПб.: Речь, 2021.
12. Каше Г.А. Артикуляционная моторика и коррекция звукопроизношения. – М.: Просвещение, 2019.
13. Лалаева Р.И. Нарушения речи у детей и пути их коррекции. – СПб.: Питер, 2020.
14. Жукова Н.С. Формирование речевой моторики у детей дошкольного возраста. – М.: Владос, 2021.
15. Мастюкова Е.М. Речевые нарушения и сенсомоторная коррекция. – М.: Генезис, 2019.

Қосымша әдебиеттер

16. Новикова Т.А. Практикум по логопедическому массажу. – М.: Владос, 2021.
17. Семенович А.В. Нейропсихологическая коррекция в детском возрасте. – М.: Генезис, 2020.
18. Шевченко С.Г. Развитие артикуляционной моторики у детей. – СПб.: Речь, 2019.
19. Сиротюк А.Л. Сенсомоторное развитие и коррекция речи. – М.: Сфера, 2021.
20. WHO. Early Childhood Development and Disability. – Geneva: World Health Organization, 2021.
21. UNESCO. Early Childhood Care and Education. – Paris: UNESCO, 2020.